ECLI:LV:AT:2018:0419.SKA094918.8.L

Lieta Nr. 680077117
SKA-949/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 19.aprīlī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Līvija Slica,
tiesnese Dzintra Amerika,
tiesnese Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 21.decembra lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Pļaviņu novada pašvaldības 2017.gada 28.septembra lēmumu /pers. B/ iznomāta pašvaldībai piekrītoša zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /numurs A/„Nosaukums A/", /adrese/ 0,2 ha platībā ēku/būvju uzturēšanai, slēdzot nomas līgumu uz 10 gadiem.
Pieteicējs /pers. A/ vērsās tiesā, cistarp iebilstot pret minēto lēmumu.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 21.decembra lēmumu cistarp atteikts pieņemt pieteikumu daļā par Pļaviņu novada pašvaldības 2017.gada 28.septembra lēmuma atcelšanu. Tiesneša lēmumā norādīti turpmāk minētie argumenti.
[2.1] 2010.gada 29.jūlijā pašvaldība ir apstiprinājusi pieteicējam zemes lietošanas tiesības uz zemesgabalu ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, zemesgabalam piešķirts nosaukums „Zobēni-1", savukārt 2012.gada 26.janvārī zemes pastāvīgās lietošanas tiesības uz šo zemi pieteicējam izbeigtas, atzīstot zemesgabalu par pašvaldībai piekrītošu. Saistībā ar šo zemesgabalu un uz tā esošajām ēkām/būvēm pieteicējs ir maksājis nekustamā īpašuma nodokli un vairākkārt vērsies pašvaldībā ar iesniegumiem. Taču šobrīd tiesā pārsūdzētais administratīvais akts ir izdots attiecībā uz citu zemes gabalu – /Nosaukums A/ ar kadastra apzīmējumu /numurs A/. No Valsts zemes dienesta kadastra datiem izriet, ka šī zemesgabala tiesiskais valdītājs ir pašvaldība, uz tā atrodas /pers. B/ piederošas būves, īpašuma tiesības uz kurām 2017.gada 7.martā /pers. B/ reģistrētas zemesgrāmatā. Ne no pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem, ne no Valsts zemes dienesta un zemesgrāmatas datiem nav konstatējams, ka pieteicējam attiecībā uz šo zemes vienību varētu pastāvēt kāda tiesiska interese, kura būtu aizsardzības vērta. Apstāklis, ka pieteicēja ēkas/būves atrodas uz blakus esošā zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs B/, nav pietiekams iemesls, lai viņš varētu iebilst pašvaldības rīcībai ar tās tiesiskajā valdījumā esošu īpašumu.
[2.2] Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punkts noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.
Tā kā pieteicējs nav zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs A/lietotājs un uz tā neatrodas viņam piederošas ēkas/būves, viņam nav subjektīvo tiesību pārsūdzēt pašvaldības 2017.gada 28.septembra lēmumu. Līdz ar to pieteikuma pieņemšana šajā daļā ir atsakāma.

[3] Par rajona tiesas tiesneša lēmumu pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.
[3.1] Konkrētais zemesgabals ir piešķirts pieteicējam patstāvīgā lietošanā ar Vietalvas pagasta pašvaldības 1992.gada 27.februāra lēmumu. Sākotnēji visam zemesgabalam bija kadastra apzīmējums 3292 006 0271, vēlāk to sadalīja trīs gabalos ar kadastra apzīmējumiem 3292 006 0271, 3292 006 0247, 3292 006 0251. Tie joprojām bija pieteicēja valdījumā. Zemesgabali tika piešķirti pieteicējam izpirkšanai par sertifikātiem, ko pieteicējs arī veica, samaksājot par visiem kopplatībā. Līdz ar to pieteicējam vienīgajam radās tiesības uz izpirktās zemes lietošanu un noformēšanu zemesgrāmatā, kas kavējās pašvaldības un Valsts zemes dienesta amatpersonu rīcības dēļ. /pers. B/ nav tiesību saņemt pieteicējam piešķirto un pieteicēja izpirkto zemi nomas lietošanā, atņemot šo zemi pieteicējam.
[3.2] Tiesnesis ir ļoti paviršiepazinies ar lietas materiāliem un izdarījis nepamatotus secinājumus. Pieteicēja intereses ir ļoti rupji skartas. Pieteicējam tiek atņemta zeme ar pieteicēja augļu dārzu, tiek traucēta piekļuve pieteicēja ēkām, daļa pieteicēja ēku atrodas uz strīdus zemesgabala, tiek apgrūtināta pieteicēja ģimenes dzīve.
[3.3] Pašvaldības darbības ir koruptīvas, lobējot konkrēta pašvaldības deputāta intereses. Lai maskētu savu prettiesisko rīcību, Pļaviņu novada dome 2017.gada 27.aprīļa lēmumā par zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs B/sadalīšanu raksta, ka zemesgabals ir ticis izpirkts, bet noklusē, ka to izpircis ir pieteicējs. Pašvaldība šo izpirkto zemi sauc par savu un veic patvaļu, izdāļājot to /pers. B/ un atņemot to pieteicējam. Turklāt ēku /Nosaukums A/ /pers. B/ ir ieguvusi īpašumā nelikumīgi.

Motīvu daļa

[4] No blakus sūdzības secināms, ka pieteicējs uzskata, ka viņam ir tiesības uz zemesgabalu ar kadastra apzīmējumu /numurs A/, jo tas viņam 1992.gadā ir ticis piešķirts patstāvīgā lietošanā zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs B/sastāvā pirms tā sadalīšanas, kā arī pieteicējs ir veicis samaksu par šā zemesgabala izpirkšanu.
Augstākā tiesa norāda, ka tas, ka strīdus zemesgabals ir bijis piešķirts pieteicējam pastāvīgā lietošanā cita zemesgabala sastāvā, kā arī pieteicējs ir

veicis priekšapmaksu (lietas materiālos ir dokumenti, kas apliecina, ka pieteicējs ir veicis priekšapmaksu par zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs B/izpirkšanu), nevar būt par pamatu, lai šobrīd atzītu pieteicēja tiesības uz strīdus zemesgabalu. Priekšapmaksas veikšanas fakts tikai piešķir tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā turpināt uzsākto procesu zemes izpirkšanai. Saskaņā ar Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likuma (turpmāk – Pabeigšanas likums) 23.panta divpadsmito daļu zemes izpirkuma (pirkuma) līgums ar valsts AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" bija noslēdzams līdz 2011.gada 30.decembrim. Atbilstoši minētā likuma 25.panta pirmās daļas 4.punktam juridiskajām un fiziskajām personām, kurām zeme piešķirta pastāvīgā lietošanā, zemes pastāvīgās lietošanas tiesības izbeidzas, ja līdz 2011.gada 30.decembrim nav noslēgts zemes izpirkuma (pirkuma) līgums ar valsts AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka", arī tādā gadījumā, ja līdz zemes kadastrālajai uzmērīšanai un izpirkuma (pirkuma) līguma slēgšanai ir veikta priekšapmaksa.

Atbilstoši likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta astotajai daļai, ja līgums par zemes izpirkšanu (pirkšanu) ar valsts AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" nav noslēgts līdz 2011.gada 30.decembrim, lēmums par tiesībām izpirkt zemi un lēmums par zemes piešķiršanu īpašumā par samaksu zaudē spēku un turpmākā zemes atsavināšana notiek Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā noteiktajā kārtībā.

Tā kā lietas materiālos nav informācijas par to, ka pieteicējs būtu noslēdzis zemes izpirkuma līgumu, nav pamata atzīt, ka pieteicam šobrīd varētu būt tiesības uz strīdus zemesgabalu.

[5] Pieteicējs iebilst pret lēmumu, ar kuru pašvaldība ir iznomājusi /pers. B/ zemi. Pārsūdzētais pašvaldības lēmums pamatots ar Pabeigšanas likuma 25.panta ceturto daļu.

Pabeigšanas likuma 25.panta ceturtā daļa noteic, ka par zemi, kas nepieciešama zemes lietotājam viņam piederošo ēku (būvju) uzturēšanai, tai skaitā par zemi, kas ierakstīta zemesgrāmatā uz valsts vārda valsts AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" personā, noslēdzams zemes nomas līgums, un ēku (būvju) īpašnieks to turpmāk var atsavināt Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā noteiktajā kārtībā, bet tā nav atsavināma vai iznomājama citai personai.

Saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" 3.panta piektās daļas 1.punktu zemes reformas laikā pašvaldībām piekrīt un uz attiecīgās pašvaldības vārda zemesgrāmatā ierakstāma apbūvēta lauku apvidu zeme, par kuru atbilstoši Pabeigšanas likuma 25.panta ceturtajai daļai noslēdzami zemes nomas līgumi.

Tātad minētās tiesību normas paredz, ka neizpirktā apbūvētā lauku apvidus zeme ir iznomājama ēku (būvju) īpašniekam, kuram ir arī tiesības to atsavināt Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā noteiktajā kārtībā. Turklāt šī zemes piekrīt pašvaldībām, tāpēc pašvaldības slēdz zemes nomas līgumus ar ēku (būvju) īpašniekiem.

[6] Augstākās tiesas līdzšinējā praksē atzīts, ka publisko tiesību subjekts, apsaimniekojot savu mantu, piemēram, iznomājot zemi, rīkojas privāttiesiski. Rīkojoties privāttiesiski, publisko tiesību subjekts paliek saistīts ar publiski tiesiskiem ierobežojumiem, taču tie neatņem darbībai privāttiesisku raksturu. Piemēram, Pabeigšanas likuma 25.panta ceturtā daļa noteic vispārēju principu, ka apbūvēta zeme ir iznomājama ēku (būvju) īpašniekam. Lai noteiktu, vai publisko tiesību subjekta darbība notiek publisko vai privāto tiesību jomā, noskaidrojams, vai tiesību norma, kura ir šīs darbības pamatā, pieder pie publiskajām vai privātajām tiesībām (*piemēram, Augstākās tiesas 2012.gada 1.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-235/2012 (A7033011/6) 8.-10.punkts, 2013.gada 19.marta lēmuma lietā Nr. SKA-363/2013 (A420643211) 12.punkts*).

Konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka zemesgabala iznomāšana trešajai personai balstīta uz publisko tiesību normām. Pašvaldība ir iznomājusi tai piekrītošo zemi. Pabeigšanas likuma 25.panta ceturtā daļa tikai vispārīgi noteic ierobežojumus rīcībai ar zemi, kas zemes reformas ietvaros netika izpirkta, bet nekādi nemaina pašvaldības rīcības privāttiesisko raksturu. Pašvaldība, pieņemot attiecīgo lēmumu par zemesgabala iznomāšanu, rīkojas ar savu mantu kā jebkurš īpašnieks, tādēļ tā ir atzīstama par darbību privāto tiesību jomā.

Arī blakus sūdzībā norādītie jautājumi saistībā ar ēku piederību attiecas uz privāto tiesību jomu.

[7] Tā kā pašvaldības darbība privāto tiesību jomā nav pārbaudāma administratīvā procesa kārtībā, pieteikumu jāatsaka pieņemt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam, nevis 8.punktam. Līdz ar to rajona tiesas tiesneša lēmums ir atceļams un jautājums izlemjams pēc būtības. Savukārt pieteicēja blakus sūdzība noraidāma kā nepamatota, jo, neskatoties uz blakus sūdzības argumentiem, pieteikumu ir jāatsaka pieņemt.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 21.decembra lēmumu;
atteikties pieņemt /pers. A/ pieteikumu par Pļaviņu novada pašvaldības 2017.gada 28.septembra lēmuma atcelšanu;
/pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese L. Slica

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnese I. Višķere